

NEW FARMER ภาวะผู้นำชาวนาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0

NEW FARMER : Leadership of Thai Farmers in Thailand 4.0

ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล¹ พระครูสมุห์อุทัย อุทัยเมธี² พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปญโญ³
ภราดร สุขพันธ์⁴และธิดารัตน์ อินตะกัน⁵

Theeratas Rojkitjakul, Phrakrusamu Uthai Uthayamethee,
Phrakrupalad Watcharaphong Vachirapunyo, Paradorn Sukhphan, and Tidarut Inthakun
(theeratas18@gmail.com)

Received: October 2, 2019
Revised: December 22, 2019
Accepted: December 23, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 2) เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชาวนาและชาวนาไทยในปัจจุบัน 3) เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ภาวะผู้นำ และ 4) เพื่อเสนอรูปแบบภาวะผู้นำชาวนาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. นโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การนำของคณะรัฐบาลชุดปัจจุบันที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” โดยมีการส่งเสริมให้ปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน
2. ปัจจุบันประเทศไทยมีใช้ประเทศที่ส่งออกข้าวเป็นอันดับที่หนึ่งของโลก เนื่องจากสาเหตุหลากหลายประการ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะชาวนาในประเทศไทยยังคงยึดติดกับวิธีการผลิตข้าวแบบเดิม นอกจากนั้นยังมีนวัตกรรมใหม่ที่ใช้ในการสร้างผลผลิตที่คุ้มค่าในจำนวนที่ไม่มาก
3. ผู้นำที่ดีต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้ ชอบเปลี่ยนแปลง ไม่ชอบเอาอย่างหรือลอกแบบใคร ชอบพัฒนา เน้นหรือมุ่งคนมีแรงดลบันดาลในความไว้วางใจ มองไกล ชอบริเริ่ม ชอบท้าทาย สถานภาพเดิม เป็นตัวของตัวเอง ชอบทำในสิ่งที่ถูก เน้นผลงานและคน และสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี

¹ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

² วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

³ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

⁴ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

⁵ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านราษฎร์พัฒนา สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

4. ประเทศไทยจะพัฒนาอย่าง“มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ได้นั้น ชาวนาไทยในปัจจุบันจะต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีตาม NEW FARMER โมเดล (NEW FARMER Model) ประกอบด้วย ภาวะผู้นำแบบ 9.9 ดำเนินกิจกรรมทาง “ธุรกิจ”ต่างๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คิดค้นหาวิธีทำงานที่ง่ายและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด มีความยุติธรรม มีทัศนคติที่ดี มีความจริงจัง มีการจัดการที่ดี เน้นการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีการรายงานผลต่อผู้อื่น

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ชาวนาไทย, ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

This academic article has four objectives; 1) to study the concept and policy of Thailand 4.0, 2) to study the facts about rice and Thai farmers in present age, 3) to study and synthesize the concept and theory of leadership, and 4) to propose the model of Thai farmer leadership in Thailand 4.0 Era by analysis and synthesis. It can be summarized as follows:

1. Thailand 4.0 policy is vision of economic development policy of Thailand under the leadership of General Prayut Chan-o-cha, who came to manage the country on the vision that "Stability, Prosperity and Sustainability" by having the promotion to practice until now.

2. At present, Thailand is not the number one rice exporter in the world. Due to various reasons, maybe because farmers in Thailand still adhere to traditional rice production methods. Moreover, there are also new innovations that are used to create cost-effective products in a small amount.

3. Theory and good leaders must have the following characteristics: they like to change, do not like copying anyone, like to develop, focus on people, have the inspiration in trust, look far away or look ahead, like to look at height, like to initiate, like the challenge of the same status, be yourself, like to do the right thing, focus on work and people, and can work as a team as well.

4. Thailand will be developed "Stability, Prosperity and Sustainability". Thai farmers today must have good leadership characteristics according to the New Farmer Model, consisting of 9.9 Leadership, carry out that activities in various "businesses" through electronic media by thinking of the easiest and lest wasted work methods, having the fairness, having the good view, having seriousness, having good management, focusing on work to be efficiency and effectiveness, and reporting the results to others.

Keywords: Leadership, Thai Peasant, Thailand 4.0

บทนำ

ประเทศไทยยังคงเป็นสังคมที่มีประชาชนในประเทศประกอบอาชีพเกษตรกร และมีการปลูกข้าวเพื่อส่งออกในปริมาณที่มาก ปัจจุบัน ถึงแม้ประเทศไทยจะมีได้เป็นประเทศที่ส่งออกข้าวมากที่สุดในโลกแล้วก็ตาม ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะชาวนาในประเทศไทยในปัจจุบันยังคงยึดติดกับวิธีการผลิตข้าวแบบเดิม และขาดนวัตกรรมใหม่ที่ใช้ในการสร้างผลผลิตที่คุ้มค่าต่อการจำหน่ายหรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าทางการเกษตร ในขณะที่ข้าวก็ยังคงเป็นสินค้าเกษตรประเภทหนึ่งที่ประเทศไทยส่งออกในปริมาณที่มาก ด้วยสาเหตุดังกล่าว ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” จึงให้มีการดำเนินนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเน้นนวัตกรรมในการผลิตสินค้าเป็นสำคัญ แต่หากชาวนาไทยยังคงดำเนินวิธีการผลิตข้าวแบบเดิมคงไม่สามารถนำพาประเทศไทยไปสู่การส่งออกข้าวเป็นอันดับที่ 1 ของโลกได้อีกแน่นอน ดังนั้นเกษตรกรหรือชาวนาไทยจะต้องมีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดี โดยอาศัย NEW FARMER Model ในการเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ดังผู้เขียนจะนำเสนอต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับไทยแลนด์ 4.0

นักวิชาการหลายท่านได้วิพากษ์วิจารณ์และกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับไทยแลนด์ 4.0 ไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งนำไปสู่การเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศไทยปัจจุบัน โดย สุวิทย์ เมษินทรีย์

(2560) ได้อธิบายไว้ พลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันซึ่งเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบเราอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีอยู่ด้วยกัน 3 กระแสหลัก คือ

1. Globalization ที่ทั่วโลกกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่างๆ เหล่านี้พร้อมกัน อาทิ

- กระแส Digitization ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนและรูปแบบในการทำธุรกิจ

- กระแส Urbanization ที่มีการกระจายตัวไปโดยรอบทุกคนเริ่มมีชีวิตความเป็นอยู่แบบคนเมือง มีการกระจายตัวทางความเจริญไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น

- กระแส Commonization ที่เป็นเรื่องที่ผู้คนในโลกได้รับผลกระทบร่วมกันอย่างถ้วนทั่ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ การก่อการร้าย โรคระบาดที่สามารถแพร่ไปในทุกภูมิภาคของโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. Regionalization กระแสการรวมกลุ่มกันในภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นในเชิงของภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ การรวมกลุ่มดังกล่าวทำให้มีอำนาจต่อรองของประเทศที่อยู่ในกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดี

3. Localization กระแสของการมีความเป็นท้องถิ่นและชุมชนอย่างเข้มข้น เชียงใหม่เป็นตัวอย่างหนึ่งของการมี Locality ที่เข้มข้น เนื่องจากมีความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่ชัดเจน รวมถึงมีศิลปะและวัฒนธรรมที่สืบทอดและเชื่อมโยงคนในท้องถิ่นมายาวนาน

นอกจากนี้ยังอธิบายต่อว่า "Thailand 4.0" ประกอบด้วย 2 แนวคิดสำคัญ

1. "Strength from Within" คือ การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน
2. "Connect to the World" เมื่อภายในเข้มแข็งแล้วเราก็ต้องเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในกับเศรษฐกิจโลก สามารถอธิบายได้ดังนี้

Strength from Within หรือการสร้างความเข้มแข็งจากภายในนั้น มีกลไกในการขับเคลื่อนหลักอยู่ 3 ตัว คือ

- การยกระดับนวัตกรรม (Innovation Driven Proposition) ของทุกภาคส่วนในประเทศ

- การสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณของความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Driven Proposition)

- การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่าย (Community Driven Proposition)

ซึ่งทั้ง 3 กลไกนี้ต้องขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน

นวัตกรรมจะถูกยกระดับขึ้นผ่าน Growth Engine 3 ตัวใหม่ อันประกอบด้วย Green Growth Engine, Productive Growth Engine และ Inclusive Growth Engine

การยกระดับนวัตกรรมเมื่อผนวกกับการสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณของผู้ประกอบการ จึงจะเอื้อให้เกิดการสร้าง Smart Enterprise ที่มีโมเดลการทำธุรกิจแบบใหม่ๆ มากมาย ท่ามกลาง Enabling Ecosystem ที่เอื้อให้เกิดการรังสรรค์นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์

ส่วนสุดท้ายของ Strength from Within คือการสร้างความเข้มแข็งในระดับฐานราก หรือชุมชน ซึ่งเมื่อผนวกความเข้มแข็งในระดับฐานรากกับการสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณผู้ประกอบการ จะก่อให้เกิดการขับเคลื่อนสถานะของผู้คนในสังคม (Social Mobility) ผ่านการสร้างสังคมแห่งโอกาส (Society with Opportunity) ควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่สามารถ (Society with Competence) และเมื่อโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศเกิดความเข้มแข็งแล้ว การเชื่อมโยงภายนอก (Connect to the World) เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินควบคู่กันไป ซึ่งในส่วนนี้ ผมอยากให้องระบบเชื่อมโยงกับโลกใน 3 ระดับด้วยกัน คือ

- Domestic Economy เศรษฐกิจภายในประเทศ
- Regional Economy เศรษฐกิจภูมิภาค
- Global Economy เศรษฐกิจโลก

กล่าวสรุปได้ว่า “ไทยแลนด์ 4.0” เป็นที่รู้จักในประเทศไทยในช่วงภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ซึ่งเป็นการเน้นเรื่องการใช้นวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการต่างๆ ซึ่งนวัตกรรมดังกล่าวยังส่งผลไปสู่การพยายามสร้างนวัตกรรมในกระบวนการผลิตสินค้าทางการเกษตร คือ ข้าวของประเทศไทยด้วยเช่นกัน

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้าวและชาวนาไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับข้าว

พันธุ์ข้าวที่มนุษย์เพาะปลูกในปัจจุบันพัฒนามาจากข้าวป่าในตระกูล Oryza gramineae สันนิษฐานว่า พืชสกุล Oryza มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนชื้นของทวีป Gondwanaland ก่อนผืนดินจะเคลื่อนตัวและเคลื่อนออกจากกันเป็นทวีปต่าง ๆ เมื่อ 230-600 ล้านปีมาแล้วจากนั้นกระจายจากเขตร้อนชื้นของแอฟริกา เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ออสเตรเลีย อเมริกา

กลางและใต้ ข้าวสามารถเจริญเติบโตได้ตั้งแต่ความสูงระดับน้ำทะเลถึง 2,500 เมตรหรือมากกว่า ทั้งในเขตร้อนและเขตอบอุ่น ทั้งในที่ราบลุ่มจนถึงที่สูง ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่เส้นรุ้งที่ 53 องศาเหนือถึง 35 องศาใต้ มนุษย์ได้คัดเลือกข้าวป่าชนิดต่างๆ ตามความต้องการของตน เพื่อให้สอดคล้องกับระบบนิเวศน์ มีการผสมพันธุ์ข้ามระหว่างข้าวที่ปลูกกับวัชพืชที่เกี่ยวข้อง เกิดข้าวพื้นเมืองมากมายหลายสายพันธุ์ ซึ่งสามารถให้ผลผลิตสูง ปลูกได้ตลอดปี ก่อให้เกิดพันธุ์ข้าวปลูกที่เรียกว่า ข้าวลูกผสมซึ่งมีปริมาณ 120,000 พันธุ์ทั่วโลก ข้าวที่ปลูกในปัจจุบันแบ่งออกเป็นข้าวแอฟริกาและข้าวเอเชีย ส่วนข้าวแอฟริกา (*Oryza glaberrima*) แพร่กระจายอยู่เฉพาะบริเวณเขตร้อนของแอฟริกาเท่านั้น สันนิษฐานว่าข้าวแอฟริกาอาจเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อประมาณ 1,500 ปีก่อนคริสตศักราช และสุดท้ายข้าวเอเชีย เป็นข้าวลูกผสม เกิดจาก *Oryza sativa* กับข้าวป่า มีถิ่นกำเนิดบริเวณประเทศอินเดีย บังคลาเทศ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปลูกกันอย่างแพร่หลายตั้งแต่อินเดีย ตอนเหนือของบังคลาเทศ บริเวณดินแดนสามเหลี่ยมระหว่างพม่า ไทย ลาว เวียดนาม และจีนตอนใต้ โดยข้าวกับคนไทยนั้นเคียงคู่กันมาช้านานตั้งแต่อดีต เปรียบดังวิถีชีวิตของชาวนาไทย ดังที่ สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2559, ออนไลน์) ได้อธิบายไว้ว่า “ข้าว” คือ หนึ่งในสินค้าเกษตรหลักของไทย ที่คนไทยนิยมปลูกกันมาก และกำลังเป็นประเด็นร้อนๆ อยู่ในตอนนี้ที่รัฐบาลพยายามหาทางแก้ไขปัญหาลอยๆ ซึ่งหากมองในภาพรวมจากพื้นที่ประเทศไทยที่มีอยู่ 320.67 ล้านไร่ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 174.31 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 54.36 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ และจากพื้นที่เกษตรกรรม 174.31 ล้านไร่ ในปีการผลิต 2559/60 ข้อมูลจากกรมการข้าว ณ วันที่ 30 ก.ย. 2559 พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวประมาณ 57.29 ล้านไร่ (ข้าวหอมมะลิ 27.99 ล้านไร่ / ข้าวเหนียว 15.22 ล้านไร่ ข้าวเจ้า และอื่นๆ 14.07 ล้านไร่) โดยพันธุ์ข้าวที่ปลูกมี 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) กลุ่มข้าวหอม ส่วนใหญ่ปลูกในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) กลุ่มข้าวขาว ส่วนใหญ่ปลูกในแถบภาคกลาง 3) กลุ่มข้าวเหนียว ส่วนใหญ่ปลูกในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ประเทศไทยประสบปัญหาาราคาข้าวตกต่ำ การแก้ปัญหาจำเป็นต้องแก้ไขทั้งระบบ ซึ่งจะต้องอาศัยเวลาและความร่วมมือจากเกษตรกร เช่น การทำแปลงใหญ่ การปลูกพืชอื่นทดแทน ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ไม่สามารถเพิกเฉยต่อปัญหาเฉพาะหน้าได้ จึงได้กำหนดมาตรการต่างๆ ออกมา โดยสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย (2560) ได้เปรียบเทียบปริมาณส่งออกข้าวของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ 5 อันดับ ไว้ดังนี้

ประเทศ	2556	2557	2558	2559	%Δ
ไทย	6.61	10.96	9.79	9.88	0.9
อินเดีย	10.57	10.81	10.94	10.43	-4.7
เวียดนาม	6.75	6.46	6.61	4.95	-25.1
ปากีสถาน	3.43	3.32	3.96	4.19	5.8
สหรัฐ	3.40	3.20	3.45	3.52	2.0
รวม	30.40	34.75	34.75	32.97	-5.1

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร

ภาพที่ 1 : เปรียบเทียบปริมาณส่งออกข้าวของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ 5 อันดับของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

จากตารางเปรียบเทียบในปี 2559 จะเห็นว่า ประเทศไทยมิได้เป็นประเทศส่งออกข้าวสารมากที่สุดในโลก โดยประเทศส่งออกข้าวสารมากที่สุดในโลกคือ ประเทศอินเดีย ในขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่ผลิตข้าวในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่น่าวิตกกังวลอย่างมากกับสถานการณ์การส่งออกข้าวของประเทศไทยในปัจจุบัน

ข้อมูลชาวนาไทย

สำหรับประเทศไทย มีการจัดตั้งเป็น สมาคมชาวนาไทย (The Rice Growers Association) ซึ่งมีผลมาจากการประชุมเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2543 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และคณะกรรมการอาหารการเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎรจัดประชุมร่วมที่ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยมีผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรฯ อาทิ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมประมง กรมปศุสัตว์ และผู้นำชาวนาประมาณ 20 คน จากทุกภาคส่วน และในวันที่ 25 กันยายน 2543 ผู้นำชาวนา คือ นายสุวรรณ คุชารุ (สุพรรณบุรี) นายอิมรอน ชำสุรีย์ (ฉะเชิงเทรา) และนายเผด็จ ลิ้มอุบัติตระกูล (บุรีรัมย์) ได้ทำหน้าที่ผู้ก่อตั้งโดยการยื่นจดทะเบียนก่อตั้ง สมาคมชาวนาไทย ต่อนายทะเบียนการค้า (อธิบดีกรมการค้าภายใน) และได้รับการจัดตั้งเป็นสมาคมตามกฎหมาย

ถึงแม้ประเทศไทยจะมีการจัดตั้ง สมาคมชาวนาไทย มาตั้งแต่ปี 2543 แล้วก็ตาม แต่จากข้อมูลของศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2558) มีการเปิดเผยผลวิเคราะห์ข้าวไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ชาวนาไทยมีกำไรสุทธิจากการขายข้าวต่ำที่สุดในภูมิภาคเอเชีย เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าประเทศอื่น ทั้งนี้ ไทยมี

ต้นทุนการผลิตที่ 9,763.40 บาท/ตัน ได้ผลผลิตที่ 450 กก./ไร่ ราคาข้าวโดยเฉลี่ยที่ขายได้ 11,319.37 บาท/ตัน ส่งผลให้มีเงินเหลือในการทำนาประมาณ 1,555.97 บาท/ตัน หรือ 28,035.50 บาท/ปี น้อยกว่าเวียดนามถึง 51.08% ขณะเดียวกัน เวียดนามที่มีต้นทุนการผลิตที่ 4,070.76 บาท/ไร่ ได้ผลผลิต 900 กก./ไร่ ราคาข้าวโดยเฉลี่ยที่ขายได้ 7,215.50 บาท ส่งผลให้มีเงินเหลือในการทำนาประมาณ 3,180.74 บาท/ตัน หรือมีรายได้ ประมาณ 54,217.23 บาท/ปี และน้อยกว่าพม่า 55.34% ขณะที่ชาวนาพม่า มีต้นทุนปลูกข้าวเฉลี่ยที่ 7,121.76 บาท สามารถขายข้าวได้ 10,605.86 บาท มีเงินเหลือเก็บ 3,484.1 บาท

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า ธรรมชาติของการส่งออกข้าวไทยในปี 2559 กับปัญหาของชาวนาไทย และการดำเนินการของกลุ่มชาวนาในปัจจุบันนั้น ยังเป็นประเด็นที่หาความสมเหตุสมผลไม่ได้ กล่าวคือ ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกข้าวที่สูง แต่ชาวนาหรือเกษตรกรยังคงประสบปัญหาความยากจน ในขณะที่จะกล่าวว่าสาเหตุมาจากต้นทุนที่สูงของประเทศ ไทยอย่างเดียวก็อาจเป็นการการหักล้างเหตุผลด้วยวิธีการจัดตั้งเป็นเป็นสมาคมชาวนาไทยมาตั้งแต่ปี 2543 เพราะการรวมกลุ่มกันดังกล่าวจะทำให้อำนาจในการต่อรองมีมากยิ่งขึ้น ปัญหาเหล่านี้จึงอาจไม่ได้มีต้นเหตุมาจากสาเหตุใดบางประการเท่านั้น แต่เป็นเพราะมีสาเหตุมาจากหลากหลายประการรวมกัน ซึ่งในมุมมองของผู้เขียนนั้นเหตุว่าในยุคที่ประเทศไทยเข้าสู่ยุคที่เราเรียกกันว่ายุคไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) นั้น การเป็นชาวนาไทยต้องปรับทัศนคติ ปรับวิธีการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ใหม่ โดยเฉพาะชาวนาไทยต้องเป็นชาวนาที่เปี่ยมไปด้วยคุณลักษณะที่พร้อมจะเป็นผู้นำซึ่งผู้เขียนจักขออธิบายเพิ่มเติมต่อไป

ความหมายและแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ

ความหมายของภาวะผู้นำ

นักวิจัยทางภาวะผู้นำ วอร์เรน เบนนิส (Warren Bennis) และเบิร์ท นานัส (Birt Nanus) ได้ระบุว่า “ภาวะผู้นำเหมือนกับมนุษย์หิมะที่น้ำกลว ซึ่งปรากฏรอยเท้าอยู่ทั่วแต่ไม่มีตัวตน” นอกนั้นเบนนิสยังกล่าวไว้อีกว่า “ในระดับหนึ่ง ภาวะผู้นำเหมือนกับความสุขงาม มันยากที่จะให้คำจำกัดความ แต่คุณรู้เมื่อคุณมองเห็นมัน” (W.C. Bennis and B. Nanus, 1989, pp.7)

คำว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง สิ่งต่างๆ สำหรับแต่ละคน คนมักให้คำจำกัดความภาวะผู้นำตามมุมมองที่มีความหมายสำหรับเขา วอร์เรน เบนนิส ใช้ข้อสมมติฐานว่า ผู้นำคือคนที่สามารถแสดงออกในตัวเองอย่างเต็มที่ เขารู้ว่าเขา是谁 จุดแข็งจุดอ่อนของเขาคืออะไร และ

จะใช้จุดแข็งของเขาอย่างเต็มที่และเสริมจุดอ่อนของเขาได้อย่างไร เขายังรู้ว่าเขาต้องการอะไร ทำไมเขาจึงต้องการมัน และวิธีสื่อความหมายในสิ่งที่เขาต้องการไปยังคนอื่นเพื่อให้เขาได้รับความร่วมมือและการสนับสนุน (ชาญชัย อาจินสมาจาร, ม.ป.ป.)

อีกประการหนึ่ง ผู้นำ (Leader) เป็นบุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุผลสำเร็จโดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชา หรือ ผู้นำคือบุคคลซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคง และช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม หรือ ผู้นำเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มมีความเป็นอิสระ กล้าหาญในการตัดสินใจ มีแรงกระตุ้น มีความกระตือรือร้นสูง มีความยืดหยุ่น

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นว่าผู้นำหรือผู้บริหาร จึงมีความหมายแตกต่างกัน เนื่องจากผู้บริหารเป็นตำแหน่งทางการบริหารที่มีอำนาจหน้าที่ในองค์กร แต่ละคนอาจแสดงบทบาทภาวะผู้นำได้ตามตำแหน่งในองค์กร ผู้นำบางคนอาจไม่ได้เป็นผู้บริหาร และผู้บริหารหลายคนอาจไม่ได้เป็นผู้นำเนื่องจากไม่ได้แสดงบทบาทผู้นำ ภาวะผู้นำจึงปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ ภาวะผู้นำที่เป็นทางการ (Formal Leadership) เป็นภาวะผู้นำของบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง มีอำนาจหน้าที่ในองค์กร และภาวะผู้นำที่ไม่เป็นทางการ (Informal Leadership) เป็นภาวะผู้นำของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นเนื่องจากมีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น ทั้งนี้ สัมมา รณินธ์ (2556) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่าง ผู้นำ (Leader) และ ผู้บริหาร (Administrator or Manager) ไว้ดังนี้

ผู้นำ (Leader) หมายถึง บุคคลที่มีภาวะผู้นำที่สามารถชักจูง ชี้นำ สั่งการ มีอิทธิพลให้บุคคลอื่นปฏิบัติงาน ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ต้องสามารถทำให้สมาชิกในองค์กรเกิดความพึงพอใจในงานที่ทำด้วย ผู้นำจึงเป็นคนที่มีความสามารถหรือเชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำ เป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนทำให้องค์กรหรือหน่วยงานประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้หรือไม่ในภาวะสังคมโลกปัจจุบันที่การแข่งขันสูง ผู้นำที่ดีจึงต้องมีความรู้ความสามารถ ประสิทธิภาพ ความเชี่ยวชาญ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีการติดต่อสื่อสารในองค์กรที่ดี ฯลฯ

ส่วน ผู้บริหาร (Administrator or Manager) หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าหน่วยงานหรือองค์กร เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้โดยหน่วยงานนั้นๆ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายตามอำนาจหน้าที่ที่มีกำหนดไว้ในกฎหมาย

ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติต่างๆ ผู้บริหารอาจจะไม่ใช่ผู้นำ แต่หากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำหรือมีความเป็นผู้นำในตนเองจะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บริหารประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

แนวคิดภาวะผู้นำ

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ เป็นสิ่งที่นักวิชาการทั้งภายในและต่างประเทศและภายในประเทศให้นิยาม รวมถึงอธิบายไว้หลายท่าน โดย รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551, น.10) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) มีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เป็นความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในด้านการกระทำตามผู้นำต้องการ และสามารถจูงใจบุคคลอื่นให้กระทำการกิจกรรมที่ช่วยให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้ 2) เป็นกระบวนการความเป็นผู้นำจากการใช้อิทธิพลที่จะควบคุมและประสานงานกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย 3) เป็นลักษณะความสัมพันธ์ทางอำนาจอย่างหนึ่งของผู้นำจนได้รับการยอมรับนับถือในพฤติกรรมของเขาจากสมาชิกของกลุ่มและกลุ่มอื่นๆที่เกี่ยวข้อง 4) อิทธิพลในตัวของผู้ผู้นำที่นำมาใช้ให้เข้ากับสถานการณ์โดยการชี้แนะผ่านกระบวนการสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Specified goal) 5) การกระทำร่วมกันระหว่างบุคคลโดยมีบุคคลคนหนึ่งทำหน้าที่ให้การกระทำดังกล่าวทำให้บุคคลอื่นๆ เชื่อมั่นในผลงานของเขา ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากลักษณะการแสดงออกในการชี้แนะตามที่เขาได้แนะนำไว้ 6) ความคิดริเริ่มและการรักษาสภาพของความเชื่อถือในการปฏิบัติกรร่วมกัน 7) การที่บุคคลที่มีอิทธิพลมากจนทำให้เกิดการยอมรับเกี่ยวกับการบริหารงานประจำในองค์การ และ 8) เป็นกระบวนการในการใช้อิทธิพลที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การและมีการจูงใจให้เกิดพฤติกรรมในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนใช้อิทธิพลให้กลุ่มดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตน

เมื่อเราศึกษาจากแนวคิดดังกล่าวแล้วนั้นยังคงแยกแยะระหว่างคำว่า ผู้นำ กับ ผู้บริหาร เบนเนส (Bennis, W, 1989) จึงได้แยกความแตกต่างของผู้นำกับผู้บริหารไว้ดังตารางต่อไปนี้

ลักษณะของผู้นำ	ลักษณะของผู้บริหาร
1. ชอบเปลี่ยนแปลง	1. ชอบบริหาร
2. ไม่ชอบเอาอย่างหรือลอกแบบใคร	2. ชอบลอกแบบ
3. ชอบพัฒนา	3. ชอบรักษา
4. เน้นหรือมุ่งคน	4. เน้นหรือมุ่งระบบหรือโครงสร้าง
5. มีแรงดลบันดาลในความไว้วางใจ	5. ไว้วางใจการควบคุม

6. มองไกล	6. มองใกล้
7. ชอบถามว่า “อะไร” “ทำไม”	7. ชอบถามว่า “อย่างไร” “เมื่อไร”
8. ชอบมองไปที่สูง	8. ไม่ชอบมองไปที่สูง
9. ชอบริเริ่ม	9. ชอบเลียนแบบ
10. ชอบท้าทายสถานภาพเดิม	10. ชอบรักษาสถานภาพเดิม
11. เป็นตัวของตัวเอง	11. เป็นผู้ปฏิบัติตามที่ดี
12. ชอบทำในสิ่งที่ถูก	12. ชอบทำสิ่งต่างๆ ที่ถูก

จะเห็นว่า ลักษณะของผู้นำกับผู้บริหารมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน แต่ถึงอย่างไรก็ตามผู้บริหารบางท่านอาจจะไม่สามารถเป็นผู้นำที่ดีขององค์กรได้ ด้วยเหตุผลและปัจจัยหลากหลายประการประกอบด้วยกันจึงมีการศึกษา ทฤษฎีภาวะผู้นำ ซึ่งจะสามารถอธิบายถึงภาวะผู้นำได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะอธิบายถัดไปจากนี้

ทฤษฎีภาวะผู้นำ (Leadership Theory)

ทฤษฎีภาวะผู้นำจะกล่าวถึง กิจกรรมของการเข้าไปมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นปฏิบัติงานอย่างเต็มใจและบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน (ติน ปรัชญพฤทธิ, 2556, น. 226) ซึ่งในความเป็นจริงนั้นในแต่ละแนวคิด ทฤษฎี อาจมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันตามรายละเอียดและตามกลุ่มประเภทของทฤษฎี ซึ่งผู้เขียนนั้นเห็นว่าการศึกษาจากทฤษฎีตาข่ายการบริหาร (Managerial Grid) ของเบลค และ มูตัน (Robert R Blake and Jane S. Mouton) นั้นมีความน่าสนใจและสามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงรายละเอียดที่ลึกซึ้งมากที่สุด ทฤษฎีนี้เน้นที่ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับงาน และผู้นำที่ให้ความสำคัญกับคน โดยความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ 2 แบบสามารถกำหนดได้เป็นผู้นำ 5 แบบ (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2556) ดังนี้

การบริหารแบบ 1,1 หมายถึง ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับคนและให้ความสำคัญงานน้อย เรียกว่า ผู้นำแบบเฉื่อยชา (Impoverished Management) หมายถึง ผู้นำที่ใช้ความพยายามในการทำงานน้อยมาก และไม่สนใจใจความสัมพันธ์กับพนักงาน

การบริหารแบบ 1,9 หมายถึง ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับคนมากและให้ความสำคัญกับงานน้อย เรียกว่า ผู้นำแบบสโมสร (Country Club Management) ผู้นำต้องการสร้างความพึงพอใจให้แก่พนักงานมาก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงานมีบรรยากาศเป็นมิตรกับพนักงาน และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานอย่างเต็มที่โดยไม่สนใจการทำงานมากนัก

การบริหารแบบ 9,1 หมายถึง ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับงานมากและให้ความสำคัญกับคนน้อย เรียกว่า ผู้นำแบบใช้อำนาจหน้าที่ในการทำงาน (Authority-compliance) การทำงานมีประสิทธิภาพโดยผู้นำเป็นผู้กำหนดการทำงาน เป็นผู้จัดสภาพการทำงานให้แก่พนักงาน แต่ไม่ให้ความสำคัญกับจิตใจของพนักงาน

การบริหารแบบ 5,5 หมายถึง ผู้นำทางสายกลาง หรือผู้นำที่ให้ความสำคัญกับคนและงานเท่าๆกัน (Middle of the Road Management) เป็นผู้นำที่ให้การตอบสนองต่อการทำงานสำเร็จ และเป็นที่พึงพอใจของพนักงานด้วย

การบริหารแบบ 9,9 หมายถึง ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับคนสูงมากและให้ความสำคัญกับงานสูงมาก เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด สามารถทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนหลายคนหรือทีมงาน (Team Management) หมายถึง การทำงานสำเร็จโดยอาศัยทีมงานที่มีบรรยากาศของการยอมรับ เชื่อถือ ไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน

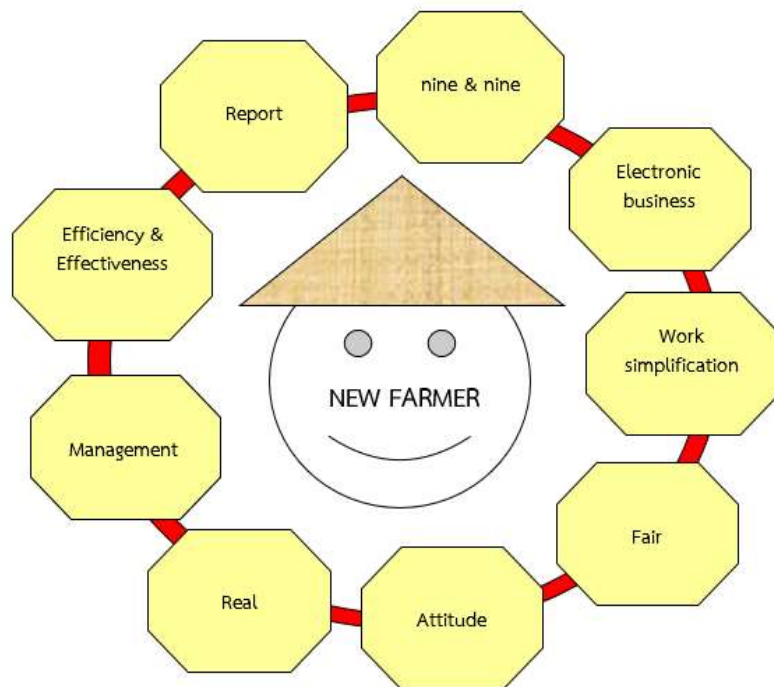
กล่าวสรุปแล้วนั้น ผู้นำเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการนำพาองค์กรไปในทิศทางต่างๆ ซึ่งเป็นผู้ที่บริหารองค์กรให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่กระนั้นก็ตามผู้ที่เป็ผู้นำหรือผู้บริหารก็หาใช้ผู้ที่สามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ทุกคน นั้นเป็นเพราะผู้นำขาดภาวะผู้นำที่ด้นเอง ในประเทศไทยก็เช่นกัน ปัญหาเกี่ยวกับสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย คือ ข้าว นั้น ผู้นำองค์กรหรือชาวนาเองจะต้องมีภาวะผู้นำที่ดีในการพัฒนาสินค้าให้เป็นที่รู้จัก รวมถึงมีการส่งออกให้เป็นอันดับที่ 1 ของโลกเหมือนเช่นแต่เมื่อ 5 ปีย้อนหลังที่ผ่านมา

ภาวะผู้นำชาวนาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0

เมื่อประเทศไทยกำลังกล่าวขานถึง ไทยแลนด์ 4.0 อย่างกว้างขวาง ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้ตระหนักและให้ความสนใจในการดำเนินกิจกรรมหรือปฏิบัติงานไปในทิศทางที่เป็นการสนองต่อนโยบายของประเทศไทยในยุค ไทยแลนด์ (Thailand 4.0) โดยในส่วนของการเกษตรนั้น ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาหลายประการ เช่น Smart farmer โครงการ “ฟาร์มจริงใจ” เป็นต้น แต่ขณะเดียวกันการพัฒนาข้าวไทย ส่วนหนึ่งต้องพัฒนาชาวนาซึ่งเป็นฟันเฟืองสำคัญของการพัฒนาข้าวก่อน ซึ่งชาวนาไทยดังกล่าวจำเป็นต้องมีคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำที่ดี จากการศึกษา ค้นคว้า และสังเคราะห์มาแล้วนั้น ภาวะผู้นำชาวนาไทยในปัจจุบัน ต้องมีคุณลักษณะตาม NEW FARMER โมเดล (NEW FARMER Model) ดังต่อไปนี้

NEW FARMER Model ประกอบด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ 9 ตัว คือ (ดังภาพ)

N nine & nine	ภาวะผู้นำแบบ 9.9
E Electronic business	ดำเนินกิจกรรมทาง “ธุรกิจ” ต่างๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
W Work simplification	คิดค้นหาวิธีทำงานที่ง่ายและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด
F Fair	มีความยุติธรรม
A Attitude	มีทัศนคติดี
R Real	มีความจริงจัง
M Management	มีการจัดการที่ดี
E Efficiency & Effectiveness	เน้นการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล
R Report	มีการรายงานผล

NEW FARMER Model By Dr.Theeratas

N nine & nine ภาวะผู้นำแบบ 9.9

ชาวนาไทยในปัจจุบัน จะต้องเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับตนเองและเพื่อนชาวนาด้วยกันอย่างยิ่งยวด ทั้งนี้เพราะการพัฒนาข้าวไทยจะต้องมีการพัฒนาร่วมกันอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันจะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการต่างๆ เกี่ยวกับการผลิตข้าวที่จะส่งผลให้

เกิดผลผลิตข้าวที่มีประสิทธิภาพสูง เป็นผู้นำที่สามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี สามารถจัดการทีมของตนได้ (Team Management) ทั้งนี้เพราะการทำงานจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยทีมงานที่มีบรรยากาศของการยอมรับ เชื่อถือ ไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ การบริหารแบบ 9,9 ตามแนวคิดของ เนตร์พัฒนา ยาวีราช

E Electronic business ดำเนินกิจกรรมทาง “ธุรกิจ”ต่างๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

การเปลี่ยนแปลงการบริหารจะสำเร็จได้หรือไม่จำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลง คือผู้ที่จะนำการเปลี่ยนแปลงได้นั้นจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ผู้นำที่แท้จริงนั้นจะไม่ใช้อำนาจบีบบังคับให้คนทำตาม หากต้องมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้ทุกคน กล้าที่จะเสี่ยง กล้าที่จะลอง กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง โดยที่ตัวผู้นำเองก็ต้องทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ซึ่งในที่สุดแล้วคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของผู้นำก็คือ สิ่งที่เราเรียกว่า ความน่าเชื่อถือ (credibility) นั้นเอง (ประพันธ์ ผาสุกยัต, 2541, น.101) โดยเฉพาะอิทธิพลทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อกิจกรรมต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และเยาวชนไทยอย่างต่อเนื่อง การปรับเปลี่ยนกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายผลผลิตนั้น ชาวนาไทยจึงจำเป็นต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการกระขายสินค้าผ่านการใช้เทคโนโลยีหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น การขายข้าวออนไลน์ การสร้างเว็บไซต์ลงข้อมูลสินค้า การจำหน่ายสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ชาวนาไทยจำเป็นต้องศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง แต่ต้องพัฒนาคุณภาพของสินค้าควบคู่ไปอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน

W Work simplification คัดค้นหาวิธีทำงานที่ง่ายและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด

ปัญหาประการหนึ่งที่ทำให้ชาวนาไทยไม่สามารถสร้างรายได้ให้ตนเองหรือประเทศไทยสูงเท่าชาวนาหรือเกษตรกรของประเทศญี่ปุ่น คือ การทุจริตเชิงการค้าของพ่อค้าคนกลาง กระบวนการในการผลิตข้าว การใช้นวัตกรรมมาทางเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการต่างๆ ของการผลิตข้าว เป็นต้น โดยเฉพาะประการใช้นวัตกรรมมาช่วยในกระบวนการต่างๆ จะทำให้การผลิตข้าวมีความคุ้มค่าและมีวิธีการที่ง่ายมากยิ่งขึ้น ซึ่งการค้นหาวิธีการต่างๆ จนเกิดนวัตกรรมได้นั้นเป็นสิ่งที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ เบนเนส (Bennis,W) ที่กล่าวว่า ผู้นำนั้นจะชอบริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมประการหนึ่งเช่นกัน

F Fair มีความยุติธรรม

การจะเป็นผู้นำได้นั้นจะต้องมีความยุติธรรมต่อตนเอง ลูกน้อง เพื่อนร่วมงาน และลูกค้า ดังนั้นแล้ว ผู้นำชาวนาไทยจะต้องธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม (Fair) อยู่เสมอ โดยเฉพาะกระบวนการในการผลิตข้าว ตั้งแต่การปลูกหรือหว่านข้าว การดูแลรักษา (เน้นการปลอดสารพิษ) การเก็บผลผลิต การจำหน่ายผลผลิต เป็นต้น ซึ่งความยุติธรรมนี้ สอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะผู้นำของ เบนเนส (Bennis, W) ข้อ 12 ที่ว่า ผู้นำชอบทำในสิ่งที่ถูกเสมอ

A Attitude มีทัศนคติดี

ผู้นำหรือนั้นต้องมีทัศนคติที่ดีต่อทุกสิ่ง ทั้งนี้การมีทัศนคติที่ดีจะนำไปสู่การดำเนินชีวิต และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้องตามครรลองครองธรรม ซึ่งปัจจุบันปัญหาผลผลิตของชาวไทยและกระบวนการผลิตข้าวไทยนั้นยังคงประสบปัญหาอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งชาวนาไทยยังคงพึ่งพิงสารเคมีในการดูแลรักษาข้าว ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่สนองต่อความต้องการของโลก ซึ่งเน้นการผลิตที่ปลอดสารพิษ ประการนี้ผู้นำจำเป็นต้องมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่มากระทบ และปรับทัศนคติของเพื่อนชาวนาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของโลกปัจจุบันโดยเร่งด่วน

R Real มีความจริงใจ

การดำเนินการต่างๆ นั้น ผู้นำที่ดีต้องมีความจริงใจต่อภาระหน้าที่ของตนเอง รับผิดชอบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้การเอาใจใส่ต่อภาระหน้าที่จะนำมาซึ่งผลผลิตข้าวที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เนตรพัฒนา ยาวีราข ที่กล่าวว่า “...ผู้นำนั้นต้องให้ความสำคัญกับคนกับงานสูงมาก...” นั้นแสดงถึงควมมีคุณลักษณะที่มีความจริงใจของผู้นำที่ดี

M Management มีการจัดการที่ดี

เนื่องจากผู้นำมีบทบาทหน้าที่ประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งอาจเป็นองค์กรที่เป็นทางการ หรือองค์กรที่ไม่เป็นทางการก็ได้ ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับหรือมาจากคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำในตัวเอง แต่การเป็นผู้นำที่มีศักยภาพสูงจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีทั้งบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน โดยใช้เทคนิคการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมนั้น ๆ ได้อย่างกลมกลืน

E Efficiency & Effectiveness เน้นการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

ผู้นำชาวนาที่ดี จะต้องเน้นการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพราะการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร (ข้าว) จะต้องมีประสิทธิภาพสูง ทั้งนี้ คู่แข่งการส่งออกข้าวไทยนั้นมีจำนวนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเทศเวียดนาม หากประเทศไทยไม่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการหรือวิธีการที่ทำให้ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้เปรียบคู่แข่งและสามารถกลับมาเป็นอันดับหนึ่งของการส่งออกข้าวของโลก

R Report มีการรายงานผล

การดำเนินการต่างๆ ผู้นำไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง โดยปราศจากการมีทีมงานที่ดีได้ ซึ่งประการนี้สอดคล้องกับ แนวคิดภาวะผู้นำแบบ 9.9 ของ เนตรพัฒนา ยาวีราช ดังกล่าวไว้แล้วในคุณลักษณะผู้นำ nine & nine (ภาวะผู้นำแบบ 9.9) แต่กระนั้นหากดำเนินการแล้วแต่ขาดการนำเสนอหรือรายงานผลให้ผู้อื่นได้ทราบ องค์ความรู้หรือแนวทางการดำเนินการต่างๆ ก็ไม่สามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้อื่นได้ ทำให้การดำเนินการนั้นไม่มีความยั่งยืน ผู้นำจึงต้องมีการรายงานผลต่อผู้อื่นต่อไป

บทสรุป

นโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่ปัจจุบันประเทศไทยมิใช่ประเทศที่ส่งออกข้าวเป็นอันดับที่หนึ่งของโลก เนื่องด้วยสาเหตุหลากหลายประการ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะชาวนาในประเทศไทยยังคงยึดติดกับวิธีการผลิตข้าวแบบเดิมและยังคงใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตข้าว ยังมีนวัตกรรมใหม่ที่ใช้ในการสร้างผลผลิตที่คุ้มค่าในจำนวนที่ไม่มาก ไม่มีการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง และชาวนาไทยยังไม่มีแนวคิดที่เป็นลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดี

ดังนั้นแล้ว หากจะทำให้ประเทศไทยเป็นอันดับที่หนึ่งในการส่งออกข้าวของโลก ชาวนาไทยในปัจจุบันจะต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีตามรูปแบบที่คณะผู้เขียน ได้สังเคราะห์และเสนอไว้ คือ NEW FARMER โมเดล (NEW FARMER Model) ประกอบด้วย อักษรภาษาอังกฤษ 9 ตัว คือ 1) N (nine & nine) 2) E (Electronic business 3) W (Work simplification) 4) F (Fair) 5) A (Attitude) 6) R (Real) 7) M (Management) 8) E (Efficiency & Effectiveness) และ 9) R (Report)

รายการอ้างอิง

- กิริติ กมลประเทืองกร และ สุวัฒน์ รักขันโท. (2560). ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 126-133.
- ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2556). *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ ผาสุกยัต. (2541). *ทางเลือก ทางรอด*. กรุงเทพมหานคร : เอเออาร์ อินฟอร์เมชั่น แอนด์. ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2551). *ภาวะผู้นำและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง จำกัด.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเพิล กรุ๊ป จำกัด.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). *ภาวะผู้นำ (Leadership)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อีระฟิล์ม และ ไซเท็คซ์ จำกัด.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). *เอกสารวิชาการ ประเทศไทย 4.0 สำนักวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- “_____”. *ข่าววิถีชีวิตของชาวนาไทย*. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2559, จาก <https://www.facebook.com/drsuvitpage/posts/1416691108637615>
- W.C. Bennis and B. Nanus. (1997). *Leader : Strategies for Teachers*. New York : Harper & Row.